

Regionalt tillväxtarbete i Jämtlands län

Regionfullmäktige beslutade i oktober 2019 om framtagandet av ett program för Smart specialisering. Programmet, som ska ersätta nu gällande innovationsstrategi, skickades ut på remiss i december. Utifrån inkomna svar presenterar vi nu ett nytt angreppssätt och en väg framåt vad gäller formandet av tillväxtarbetet i Jämtland Härjedalen. I stora drag skulle vi vilja sammanfatta resonemanget bakom vårt uppdaterade förslag såhär:

- Strategi för smart specialisering (S3) är ett arbetssätt för det regionala tillväxtarbetet snarare än ett styrdokument. Arbetssättet kan beskrivas i en sexstegsprocess där grundlig analys och dialog är nyckelsteg för framgång. Sexstegsprocessen finns beskriven på Tillväxtverkets hemsida¹ och vi beskriver här hur vi vill använda den i framtida arbete.
- Förutsättningar, styrkeområden och behov skiljer sig åt i vår varierade geografi. Motsvarigheter till vårt län saknas i Europa och när EU-kommissionen formulerade vad S3 är och innebär var vårt län inte normgivande. Det är viktigt att vi bär med oss det och formar S3 efter våra unika förutsättningar. Den möjligheten finns då S3 är en platsbaserad ansats.
- Breda prioriteringar passar Jämtland Härjedalen bättre än branscher och specifika näringar. Länets entreprenörer samlas i ett brett näringsliv och vi vill att det speglas i vårt tillväxtarbete. Bredare prioriteringsområden ger bättre förutsättningar att skapa ökad utvecklingskraft och stärkt konkurrenskraft i hela vår geografi. Möjligheten att samla aktörer, eller mobilisera kritisk massa, för utveckling av prioriteringsområden ökar också i och med ett breddat angreppssätt. Vi tror också att vi på detta sätt skapar bättre möjligheter för framtida innovativa idéer – dom vi idag inte vet att vi har.

Vi vill härmed bjuda er, länets aktörer, till arbetet med formandet av prioriteringsområden och arbetssätt för Jämtland Härjedalens regionala tillväxtarbete. Arbetet påbörjas skyndsamt för att styra kommande Europeiska regionala utvecklingsfond och eventuellt också Interregprogram. Det nya programmet för smart specialisering ska fastställas av regionfullmäktige i november 2020. Det innebär att vi behöver era inspel kring upplägget vi nu presenterar snarast. Det här är startskottet för ett fortsatt gemensamt arbete. Områden och arbetssätt formas i nästa steg av oss tillsammans och möjligheter till utvärderingar och justeringar är en del av vår framtida arbetsprocess.

Elise Ryder Wikén
Regionala utvecklingsnämndens ordförande

¹ <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/smart-specialisering/vad-ar-smart-specialisering.html>

Tidsplan

Tidsplanen för arbetet med formandet av ramar och de grova dragen för prioriteringar av vårt läns tillväxtarbete är snäv. De områden vi väljer att mobilisera kring och vårt arbetssätt ska ligga till grund för och skrivas in i det kommande programmet för den Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och eventuellt även Interregprogram.

Steg 1

Genomgång av denna skrivning och möjligheter till dialog samt inspel erbjuds via Teams. På webbsidan www.regionjh.se/smartspecialisering finns anmälningsformulär. Länk skickas till anmälda senast en dag innan mötet. Datum och tid för mötena är:

Fredagen den 29 maj klockan 12:00-13:00

Måndagen den 1 juni klockan 10:00-11:00

Måndagen den 1 juni klockan 16:00-17:00

Tisdagen den 2 juni klockan 08:00-09:00

Möjligheter till inspel finns också via e-post: regionalutveckling@regionjh.se, med rubriken "Inspel kring det framtida tillväxtarbetet". Ange diarienummer RUN/430/2018 i mejlet. Sista datum för inspel är torsdagen den 4 juni.

Med steg 1 vill förankra och justera förslagen till prioriterade områden. Behovet av att få detta gjort är stort för att sedan kunna gå in på steg 2 som är av stor betydelse i programskrivningsarbetet.

Steg 2

Vi bjuder in till mobilisering av respektive prioriteringsområde, bär med oss inkomna inspel och justeringar. Mötet hålls genom Teams. Inbjudan skickas till deltagare senast en dag innan mötet. Känner ni att ni vill delta vid flera tillfällen finns inga hinder för detta. På webbsidan www.regionjh.se/smartspecialisering finns anmälningsformulär. Datum och tid för mötena är:

Fredagen den 5 juni klockan 09:00-12:00 – "Jord och skog"

Fredagen den 5 juni klockan 13:00-16:00 – "Hållbar energi"

Måndagen den 8 juni klockan 09:00-12:00 – "Upplevelser"

Måndagen den 15 juni klockan 09:00-12:00 – "Digitala lösningar"

Om ni inte har möjlighet att vara med vid uppstartsmötet för mobilisering men ändå har intresse av att delta i framtida arbete skicka oss den informationen via e-post: regionalutveckling@regionjh.se, med rubriken "Inspel kring det framtida tillväxtarbetet". Ange diarienummer RUN/430/2018 i mejlet.

Till steg 2 kommer vi att presentera ett PM om respektive prioriterat område. Vi börjar tillsammans att formulera processen som ska driva länets tillväxtarbete framöver. En tidsplan för det framtida arbetet läggs upp i linje med sexstegsprocessen och hand i hand med programskrivningen av ERUF.

Bakgrund

Tillväxtpolitiken i flernivåsystemet

Sedan 2019 har alla landsting skiftat till att vara regioner och övertagit det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna. Regionernas nya uppdrag är att skapa förutsättningar för hållbar utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft i alla delar av landet. Sverige har fått en tydligare regional nivå och en demokratisk förankring av den regionala tillväxtpolitiken.

I grunden är den regionala tillväxtpolitiken fortfarande styrd av regeringen och en del av statsbudgeten. Regeringens politik och förväntningar på den regionala nivån uttrycks i en rad olika dokument: i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar, förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, i formuleringarna i statsbudgetens utgiftsområde 19 Regional tillväxt, i *Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* och i ett årligt villkorsbeslut likt statliga myndigheters regleringsbrev. För att förverkliga den svenska regionala tillväxtpolitiken avsätter regeringen medel till regionerna varje år. I statsbudgeten heter anslaget *1:1 Regionala tillväxtåtgärder*, det vi kort brukar benämna "1:1-medel".

Samtidigt är den regionala tillväxtpolitiken en europeisk kompetens. Det innebär att regeringens politik har sin grund i EU:s mål och prioriteringar för den europeiska sammanhållningspolitiken. Sammanhållningspolitiken strävar efter att minska skillnader mellan europeiska regioner och ska stimulera till framväxt av arbetstillfällen, konkurrens mellan företag, ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling. Ungefär en tredjedel av EU:s fleråriga budgetram avsätts i de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) för att realisera sammanhållningspolitiken. EU:s förväntningar på Sverige och de svenska regionerna är starkt kopplade till ESI-fonderna. Det är här vi hittar kravet på en regional strategi för smart specialisering (S3).

S3 – en platsbaserad ansats för regional tillväxt

Såväl europeisk som svensk regional tillväxtpolitik betonar att det handlar om att stärka lokal och regional konkurrenskraft och att politiken ska utformas efter lokala och regionala förutsättningar. När ESI-fonderna landar på regional nivå vill EU att vi investerar pengarna där vi bäst skapar konkurrenskraft och tillväxt. Lösningen för hur det ska gå till är S3.

S3 är ett arbetssätt snarare än ett strategiskt styrdokument. Det är ett verktyg för platsbaserad och innovationsledd regional utveckling och ett krav för att ta del av ESI-fonderna. Det regionala utvecklingskapitalet i Jämtland Härjedalen utgörs i mycket hög grad av ESI- och 1:1-medel. Länets regionala utveckling vilar alltså tungt på europeisk och svensk regional tillväxtpolitik.

Vägen framåt avseende tillväxtarbetet i länet

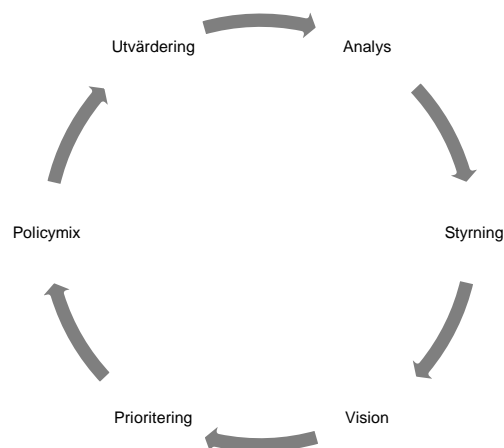
Gemensamt formande av prioriteringsområden och arbetssättet S3

S3 innebär evidensbaserad identifiering av områden med potential för tillväxt. Det handlar om områden där en region redan har styrkor och om nya områden. Att utforma en s3 är inte en engångsprocess utan något som pågår löpande. Inom de prioriterade områdena mobiliseras representanter från näringsliv, akademi, det offentliga och intressegrupper för att gemensamt hitta vägen fram till utveckling och stärkt konkurrenskraft.

Sexstegsprocessen

S3 är ett arbetssätt som kort kan beskrivas i en sexstegsprocess där grundlig analys och dialog är nyckelsteg för framgång. Beskrivningen av sexstegsprocessen finns på Tillväxtverkets hemsida² och vi avser att bottsna i den vad gäller vägen framåt. Vi vill härmed bjuda er, länets aktörer, till arbetet med formandet av prioriteringsområden och arbetssätt för Jämtland Härjedalens tillväxtarbete. Innan vi går vidare med att beskriva hur vi tänker oss sexstegsprocessen vi vill poängtera att vi med vårt nya arbetssätt vill stärka länets aktörer och att det är Region Jämtland Härjedalen som står för samordnandet av insatserna i tillväxtarbetet. Arbetet kommer att gå mot mål och prioriteringar för vårt regionala tillväxtarbete och ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet kommer att integreras i arbetet.

Figure 1 S3 som arbetssätt beskrivet i en sexstegsprocess

Analys

I det första varvet av den här sexstegsprocessen, när vi formar prioriteringsområden och arbetssätt, rör sig analyssteget bland annat om en bakgrundsanalys för att identifiera möjliga prioriteringsområden. Region Jämtland Härjedalen har idag två analyser till grund för prioriteringsområdena, OECD:s territoriella utvärdering *Nordliga glesbefolkade*

² <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/smart-specialisering/vad-ar-smart-specialisering.html>

områden från 2017 och Oxford Researchs Analys- och kunskapsunderlag till en smart specialiseringsstrategi för Jämtland Härjedalen från oktober 2019.

När prioriteringsområdena är avgjorda handlar analyssteget i sexstegsprocessen om att bygga god och bred evidens om området. Vi vill också att det löpande analyseras om insatserna som görs inom ramen för de prioriterade områdena skapar förutsättningar för och i hela länet.

När EU-kommissionen ställer kravet om regionala S3 ställer man också upp sju kriterier för när man kan säga sig ha uppfyllt kravet. Villkoren är av lite olika natur och idag är det inte helt klart vilka kriterier som ska uppfyllas av regional nivå eller om något av kriterierna ska uppfyllas på nationell nivå. Vi går inte in på dessa närmare just nu men vill flagga för att några av dessa kan komma att landa i analyssteget i framtiden.

Styrning

I det första varvet av sexstegsprocessen handlar styrningssteget om att sätta ihop styrgrupper av regionala nyckelaktörer. Styrgrupperna har ofta en trippelhelix- eller quadrupelhelixmodell med representanter från näringsliv, akademi, det offentliga och ideella organisationer.

Vi vill att styrgrupper för våra respektive prioriteringsområden formas. Hur styrgrupperna ser ut sätter vi inga ramar för idag, vi vill öppna upp för aktörer. Är aktörer intresserade av att bidra i en eller flera styrgrupps arbete är det välkommet. Utöver styrgrupp ser vi att varje område samlar en bredd av aktörer i ett partnerskap. Styrgruppens roll och hur arbetet ser ut avgörs inom ramen för partnerskapet för respektive prioriteringsområde. Även här vill vi se en analys för hur vi når aktörer i hela länet.

Vision

Partnerskapet tar fram en gemensam vision för arbetet. Visionen pekar ut var man – inom prioriteringsområdet – vill befinna sig i framtiden, vilka mål man vill uppnå och varför de är viktiga. Visionen bör vara inom realistiska gränser och tydligt kommunicerbar. Här vill vi att partnerskap och styrgrupper bär med sig att målet för arbetet är att skapa hållbar utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft i alla delar av länet – den regionala tillväxtpolitikens mål.

Prioritering

En viktig del av partnerskapens och styrgruppernas arbete är att utifrån analysmaterial och vision för respektive prioriteringsområde välja vad arbetet ska formas kring. Det gör aktörerna i en såkallad *enterprenöriell upptäckarprocess* – en översättning av engelska entrepreneurial discovery process som ibland förkortas till EDP. Inom prioriteringsområdet bör det finnas ett antal näringslivsaktörer och forskningskapacitet som är verksamma inom samma tematiska aktivitet. Avsikten är att dessa genom samarbeten och offentliga insatser kan driva på utvecklingen av innovationer inom nya nischer.

Polycymix

För varje prioriteringsområde utvecklas delstrategier och handlingsplaner som beskriver hur strategin ska genomföras. Här pekas ut vilka insatser och projekt som ska genomföras för att nå målen, när det ska ske och med vem. Vilka målgrupperna är samt hur koppling till andra program och finansieringskällor ser ut. Vi skulle gärna se att partnerskap och styrgrupper inom ramen för detta steg tar fram en flerårig projektportfölj och stakar ut vägen framåt.

Utvärdering

S3 tycker på att processen ska vara entreprenöriell och experimenterande – därför är lärande, uppföljning och utvärdering centralt. Vi vill att respektive prioriteringsområde använder sig av effektkedjan för tillväxtarbetet i Region Jämtland Härjedalen. ”Effektkedjan för tillväxtarbetet i Region Jämtland Härjedalen” kanske inte säger någon speciellt mycket idag men är en modell för uppföljning och lärande som vi avser att använda mer frekvent i framtida arbete. Genom återkoppling förfinas och anpassas S3-arbetet i takt med att omvärlden förändras. Uppföljning fokuserar på att processen fortlöper som den ska.

Prioriterade områden

Förutsättningar, styrkeområden och behov skiljer sig åt i vår varierade geografi. Breda prioriteringar passar Jämtland Härjedalen bättre än branscher och specifika näringar. Länets entreprenörer samlas i ett brett näringsliv och vi vill att det speglas i vårt tillväxtarbete. Bredare prioriteringsområden ger bättre förutsättningar att skapa ökad utvecklingskraft och stärkt konkurrenskraft i hela vår geografi. Möjligheten att samla aktörer, eller mobilisera kritisk massa, för utveckling av prioriteringsområden ökar också i och med ett breddat angreppssätt. Vi tror också att vi på detta sätt skapar bättre möjligheter för framtida innovativa idéer – dom vi idag inte vet att vi har.

De prioriterade områdena vi landat i beskrivs på kommande sidor. Idag benämner vi dom:

- Jord och skog
- Upplevelser
- Digitala lösningar
- Hållbar energi

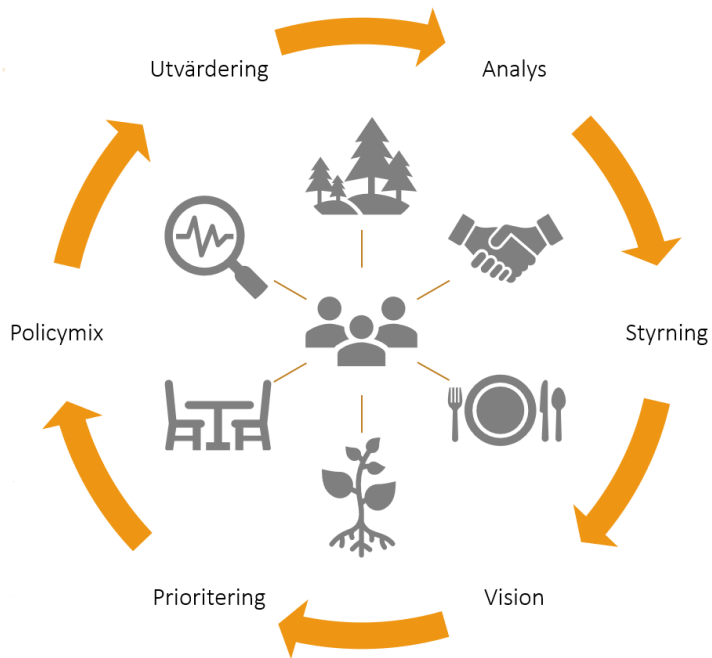
Men vad vi kallar områden och hur vi utformar dessa är öppet för diskussion och en del av vår framtida arbetsprocess.

Prioriterat område:

Jord och skog

Jämtland Härjedalen är rikt på naturresurser. Lång tradition, kunskap och erfarenhet inom jord och skog finns. Det finns en stor potential kopplat till förädling av olika slags råvaror. Det möjliggör också för innovation genom utveckling och tillverkning av produkter kopplat till utvinning och bearbetning av naturresurserna.

Länet har bra förutsättningar för omställning till biobaserad- och cirkulär ekonomi, ökad självförsörjningsgrad och att avancera i värdekedjor.

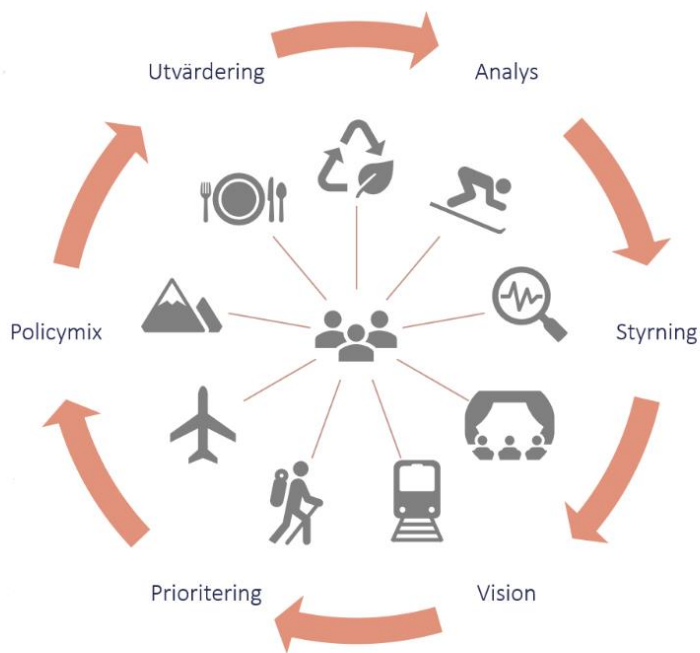

Prioriterat område:

Upplevelser

Det finns en lång erfarenhet av upplevelseproduktion i länet baserat på natur, sport, kultur och gastronomi. Det finns en hög kompetensnivå bland aktörer, väletablerade kluster och testmiljöer samt samarbeten på olika nivåer som fortgår och utvecklas vidare. Länets upplevelser är differentierade och baserade på platsers förutsättningar, tradition och kulturarv.

Närheten till forskningen som bedrivs inom området gör att regionen är i framkant gällande utvecklingen.

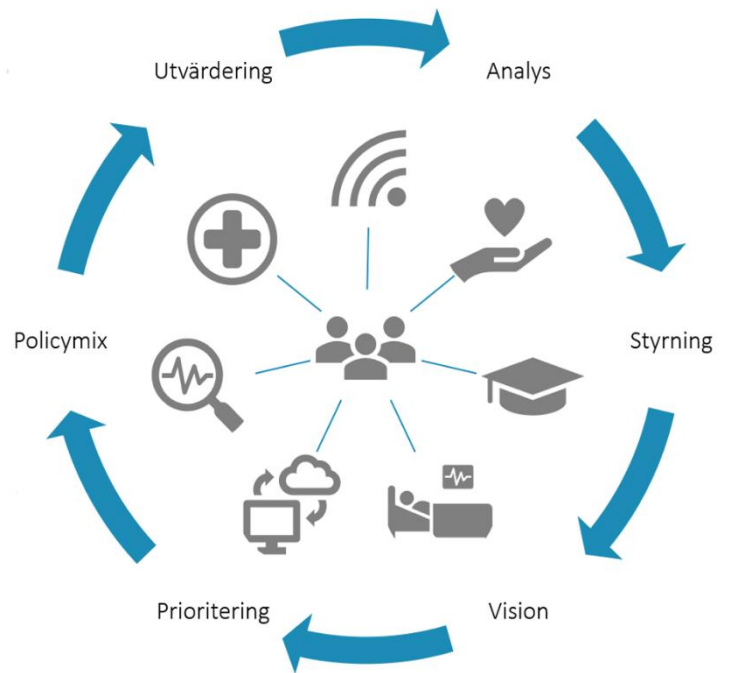

Prioriterat område:

Digitala lösningar

Våra geografiska förutsättningar utgör en bra testbädd för digitalt distribuerade tjänster inklusive välfärdstjänster. Det finns en stark motivation och forskningsbaserad kompetens kring att utmaningsdrivet arbeta med digitalisering samt datadriven innovation. Det vill säga digitala data som kopplas ihop från olika områden, som ger nya insikter och kan skapa nya tjänster och nya sätt att jobba tillsammans.

Detta skapar utvecklingsmöjligheter både för offentlig- och privatsektor i ett län med glesa strukturer.

Prioriterat område:

Hållbar energi

Länets goda tillgång till förnyelsebar energi skapar en grundläggande förutsättning för utveckling av hållbar elintensiv industri och grön omställning. Det finns potential till ökad förädling av befintlig energiproduktion inom geografin och bättre integrering av regionala aktörer i globala värdekedjor.

Aktiva aktörer driver forsknings- och utvecklingsprojekt som främjar kunskapsutveckling, teknisk innovation och nya etableringar.

